

TWICKEL: HOF TE DIEREN

CULTUURHISTORISCHE WANDELING
ROUTE 10 km

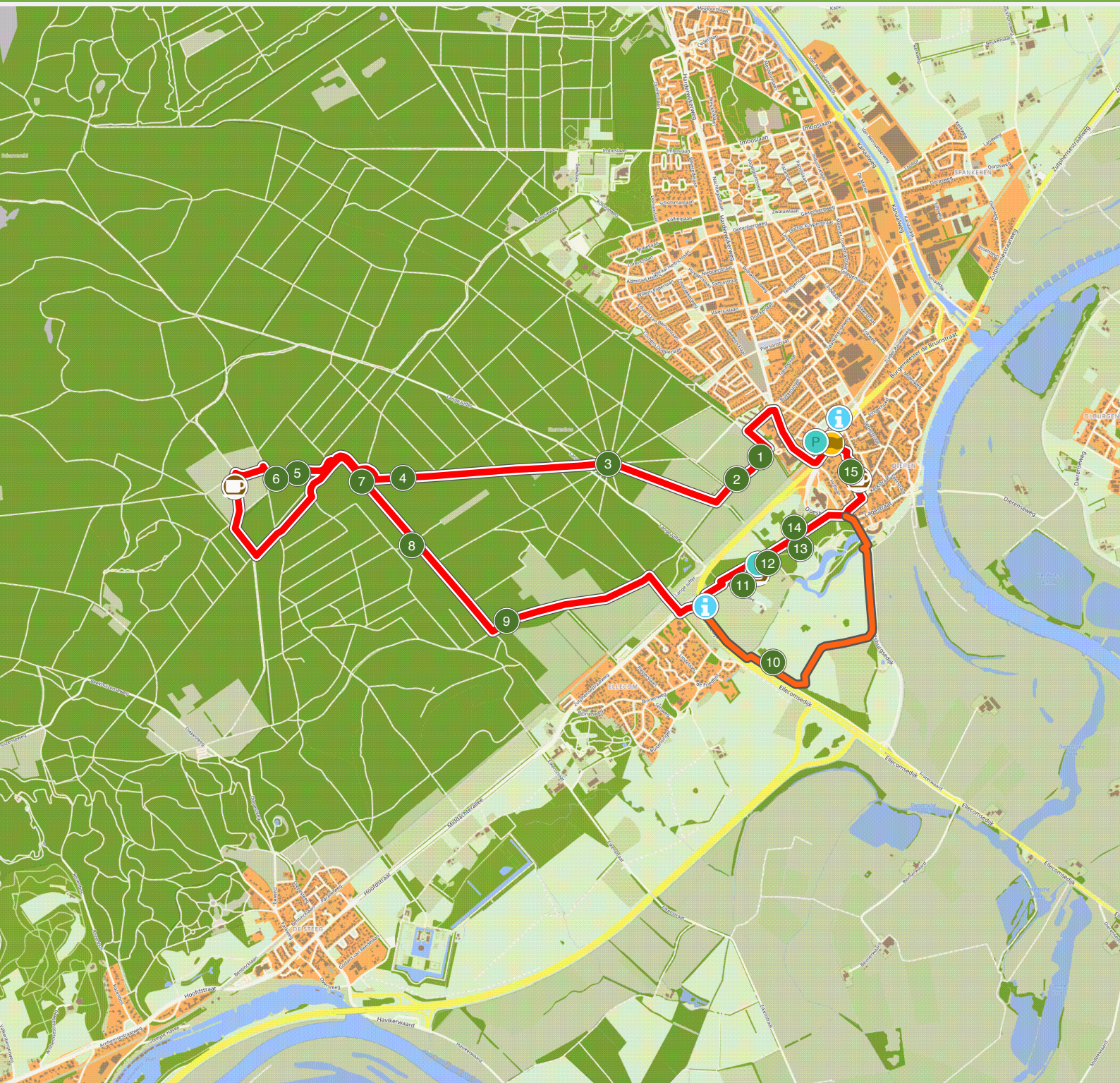
Landgoed Hof te Dieren: een historisch landschapspark te midden van 1.000 hectare bos en weilanden, sinds 1820 verbonden met Twickel. In de 17e eeuw was dit het zomerverblijf van Willem III. Hoewel het paleis nu niet meer aanwezig is, ademt het landgoed een rijke geschiedenis.

Route gemaakt door Stichting Twickel

20
22

Twickel: Hof te Dieren

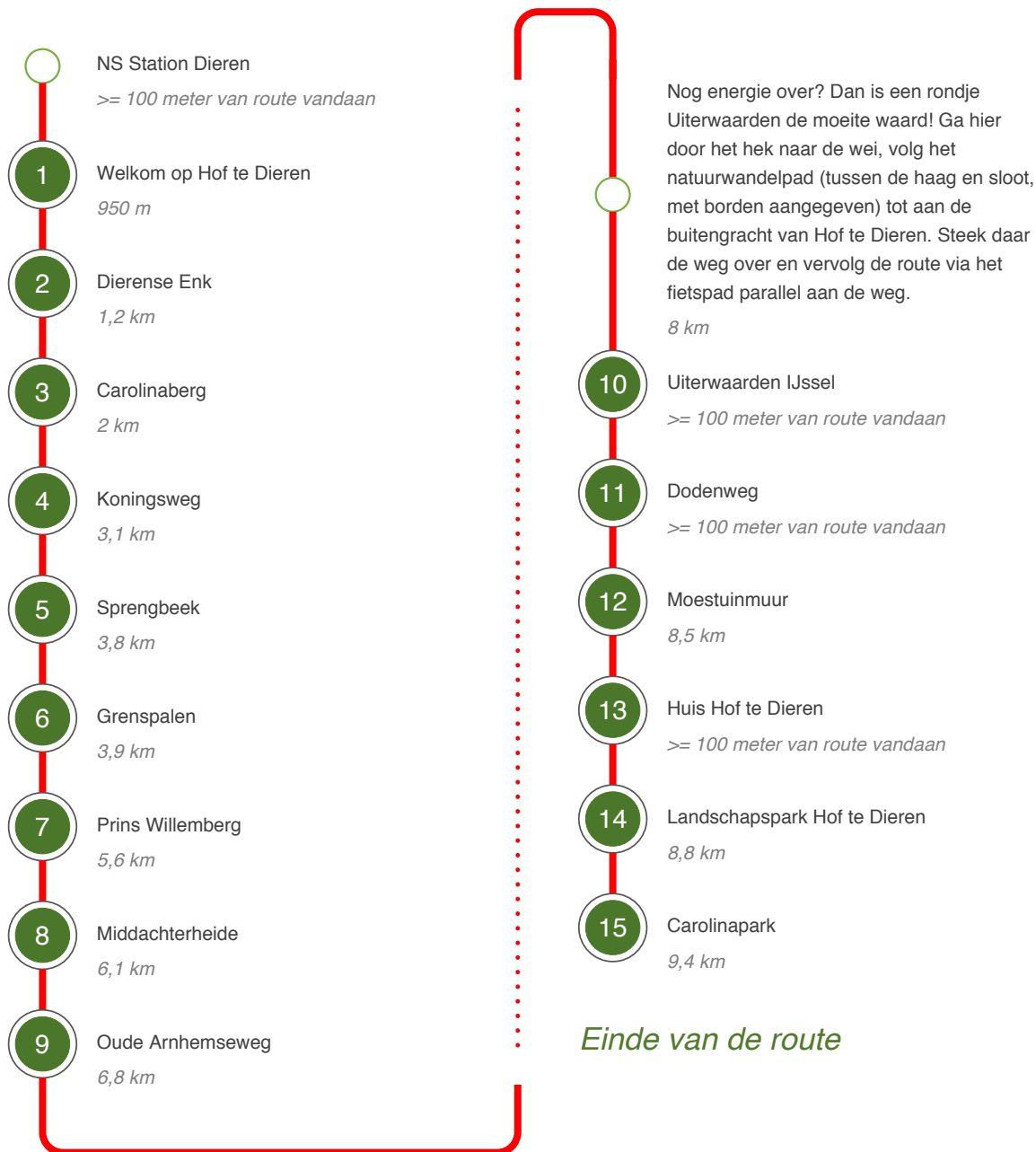
Cultuurhistorische wandeling

Twickel: Hof te Dieren

Hoe kom ik bij het startpunt?

Start- en eindpunt: NS Station Dieren Parkeergelegenheid bij NS Station. Parkeren ook mogelijk bij Domein Hof te Dieren.

Twickel: Hof te Dieren

10 km

1

Welkom op Hof te Dieren

Welkom!

Sinds 1820 is landgoed Hof te Dieren verbonden met Twickel. Het 1.000 hectare grote erfgoed bestaat uit bossen op de Veluwezoom en weilanden in de uiterwaarden van de IJssel. Met daartussen, tegen de flank van Dieren, een huispark met een interessante geschiedenis.

Jachtslot en paleis

Het landgoed is in de 17e en 18e eeuw in bezit van de koninklijke familie. Rond 1680 maakt koning-stadhouder Willem III van het huis een jachtslot, dat daarna wordt omgevormd tot paleis. Uit heel Europa komen vorsten naar het zomerverblijf voor feesten en jachtpartijen, tot aan de brand in 1795.

Engelse landschapstuin

Begin 19e eeuw komt Hof te Dieren in handen van Marie Cornélie gravin van Wassenaer Obdam, eigenaresse van landgoed Twickel. Zij laat een nieuw landhuis in neogotische stijl bouwen, te midden van het park, naar ontwerpen van tuinarchitecten Zocher en Petzold aangelegd in Engelse landschapsstijl.

Ommuurde moestuin

In 1877 erft Rodolphe Frédéric baron van Heeckeren van Wassenaer het landgoed. Hij laat een nieuwe, ommuurde moestuin aanleggen. Tijdens WOII wordt het landhuis opnieuw getroffen door brand. Wat gelukkig nog rest uit die periode, is de ommuurde tuin, nu in gebruik als kwekerij en wijngaard.

2

Dierense Enk

Dierense enk

Een 'enk' is een hooggelegen akker. Dit soort akkers ontstond al in de vroege middeleeuwen in het oosten van Nederland. De flanken van stuwwallen - met de overgang van de hoger gelegen zandgronden naar de lagere oevers langs de IJssel - vormden vruchtbare grond voor akkerbouw.

3

Plaggenbemesting

Deze enk is sinds de middeleeuwen in gebruik. Het vee graasde iets verderop, op de gemeenschappelijke heidevelden. De hei werd in plaggen afgestoken en in de stal vermengd met mest. Dit mengsel werd over de akkers verspreid met een vruchtbare bodem als gevolg.

In de 18e eeuw werd de Dierense enk deels bebost.

Carolinaberg

Carolinaberg

De Carolinaberg is met haar 49 meter één van de hoogste plekken aan de rand van de stuwwal. De berg vormde in de 18e eeuw het middelpunt van een lanenpatroon; 14 met beuken beplante lanen kwamen samen op deze plek.

Jacht

Willem II gebruikte dit lanenstelsel om samen met zijn gezelschap te jagen op het uitgezette wild. Prinses Anna van Hannover liet rond 1760 een sterrenbos aanleggen, naar de mode van die tijd. De Carolinaberg vormde een mooi rust- en uitkijkpunt.

4

Koningsweg

Koningsweg

Als liefhebber van de jacht liet koning-stadhouder Willem III in de 17e eeuw verschillende koningswegen aanleggen; langgerekte, rechte zandwegen die de verschillende koninklijke jachthuizen met elkaar verbonden. De wegen waren alleen voor de koning en zijn gevolg bedoeld.

Sprengbeek

Sprengbeek

Hier zie je de resten van een sprengbeek, die vermoedelijk werd gegraven om de Carolinahoeve van water te voorzien. Op de Veluwe zijn veel van dit soort sprengkoppen gegraven om andere beken te voeden.

Grenspalen

Jachtliefhebbers

Prins Willem II en later ook zijn zoon Willem III, waren grote liefhebbers van de jacht. In de 17e eeuw liet Willem II zijn jachtgebied van 1.200 ha omheinen. Per schip liet Willem II 300 herten aanvoeren. Ook vossen, zwijnen, reeën en konijnen kwamen binnen de omheining.

7

Grenspalen

Wat je hier ziet, is een grenspaal. Dit soort palen werd in de 17e eeuw geplaatst om de grenzen van een jachtgebied aan te geven. Veel van de grenspalen zijn in de loop der tijd verdwenen. Stichting Twickel heeft nieuwe palen laten maken. Ze zijn geplaatst op de grenzen van het oude jachtgebied.

Prins Willelberg

Prins Willelberg

De Prins Willelberg is met 67 meter één van de hoogste punten in de omgeving. De berg is vernoemd naar een van de kinderen van stadhouder Willem IV en prinses Anna. Toen het bospark tot stand kwam (in de 18e eeuw) liepen vanaf dit punt 9 lanen straalsgewijs naar beneden.

8

Middachterheide

Middachterheide

Een groot deel van de route loopt over terrein van Middachten, een landgoed dat meer dan 800 jaar oud is. Kasteel Middachten bevindt zich hier verderop ten zuiden van Ellecom in de Steeg. Naast het kasteel en de tuinen omvat het landgoed een parkbos, landerijen met pachtboerderijen en bossen.

<https://www.middachten.nl>
(www.middachten.nl)

Oude Arnhemseweg

Oude Arnhemseweg

De Oude Arnhemseweg was in de middeleeuwen de verbindingsweg tussen Arnhem en Zutphen. De weg liep langs de flank van de stuwwal via dorpen als Velp en Rheden. De weg loopt slingerend langs de rand van de stuwwal met mooie uitzichtpunten door het hoogteverschil.

Uiterwaarden IJssel

Paardenbroek

Uiterwaarden zijn de buitendijkse gebieden langs de rivier, hier de IJssel. Wilgen en essen typeren het landschap. Je loopt hier op het 'Paardenbroek', een bijzonder landschap vanwege de zogenaemde vlechthekken; dichte, doornige hagen en struiken waarvan de takken in elkaar gevlochten zijn.

Vlechthekken

De heggen dienden vroeger om het vee op de percelen te houden en indringers te weren. Door de komst van prikkeldraad zijn vlechthekken vrijwel overal uit het landschap verdwenen. En dat is jammer, want naast landschappelijke waarde hebben ze ook een belangrijke ecologische functie.

Bijzonder hagenlandschap

Het Paardenbroek is een van de weinige overgebleven hagenlandschappen in Nederland. Stichting Twickel is er zuinig op en beheert het met zorg.

NB verderop vind je het Dierense Veer. Het pontje is nog altijd in gebruik om de IJssel over te steken.

Dodenweg

Dodenweg

Vroeger werden de overledenen via deze weg met paard en wagen naar het oude kerkhof 'Friedhof' bij de Sint Nicolaaskerk in Ellecom vervoerd. Tot 1874 werden daar mensen begraven.

Moestuinmuur

Moestuinmuur

In de 19e eeuw leverde de moestuin groente, fruit en bloemen aan de bewoners van landgoed Hof te Dieren. De bakstenen muur van 2.75 meter hoogte dateert uit 1885 en is aangelegd om een zogenaamd meso-klimaat te creëren. De muur beschermt de gewassen tegen wild en biedt beschutting tegen wind en kou.

Kwekerij & wijngaard

Tegenwoordig wordt een deel van de moestuin gebruikt door Kwekerij Hof te Dieren, waar je terecht kunt voor bijzondere vaste planten en éénjarigen. Een ander deel is sinds 2004 in gebruik bij wijngaard Domein Hof te Dieren. De wijnen en destillaten zijn te koop en op het terras kun je ze proeven.

Huis Hof te Dieren

Jachtslot & paleis

Op deze plek heeft vroeger het huis van Hof te Dieren gestaan. In de vroege middeleeuwen was dat het commandeurshuis van de Duitse Orde. In de 17/18e eeuw het jachtslot van koning-stadhouder Willem III, dat daarna werd omgevormd tot paleis, omringd door tuinen met terrassen, vijvers en fontein.

Neogotisch landhuis

Het huis brandde in 1795 af en toen Marie Cornélie gravin van Wassenaer Obdam in 1821 eigenaresse werd, liet zij een nieuw landhuis in neogotische stijl bouwen. Het huis vormde het middelpunt van een park in Engelse landschapsstijl, naar ontwerp van de tuinarchitecten Zocher en Petzold.

Tweede woning

Rodolphe Frédéric baron van Heeckeren van Wassenaer die het landgoed in 1877 erfde gebruikte het huis als tweede woning. Hoewel hij en zijn vrouw Marie er slechts enkele weken per jaar verbleven, werd het park goed onderhouden en was de moestuin in gebruik.

Plannen voor nieuw huis

In WOII kwam het huis in Duitse handen om in 1944 bijna volledig af te branden. Alleen enkele zuilen van het huis bleven gespaard; die zijn verwerkt in de tuinkoepel van kasteel Twickel in Delden. Er zijn plannen voor een nieuw huis, dat net als de voorgangers het middelpunt vormt van de parkaanleg.

Landschapspark Hof te Dieren

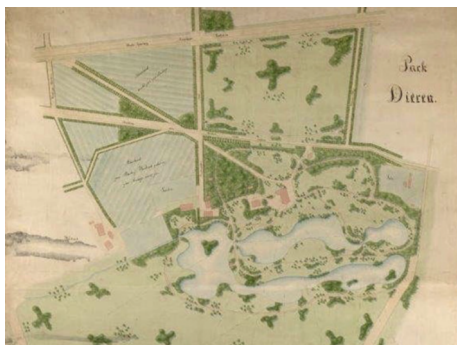
Landschapspark Hof te Dieren

Dit landschapspark vormt de kern van het landgoed Hof te Dieren. Het park in Engelse landschapstijl werd in 1823 aangelegd volgens ontwerp van landschapsarchitect Zocher jr. en lag rondom het inmiddels verdwenen landhuis.

Vijver

De langwerpige, slingerende vijver met verschillende waterniveaus, vormt een belangrijk onderdeel van het park. In 1877 zijn wijzigingen in het park aangebracht naar ontwerp van Petzold, een Duitse landschapsarchitect.

Carolinapark

Carolinapark

Oorspronkelijk was het Carolinapark de tuin van het naastgelegen herenhuis, een van de oudste buitenplaatsen van de Veluwezoom. Het neoclassicistische huis dateert uit de 17e eeuw en is nu in gebruik als politiekantoor.

In 1916 werd de Oranjerie gebouwd die nu in gebruik is als theehuis. Hier kun je de wijnen proeven van Domein Hof te Dieren.
<https://deoranjeriedieren.nl> (<https://deoranjeriedieren.nl>)

